

Tadqiqot.uz

ЎЗБЕКИСТОНДА
ИЛМИЙ-АМАЛИЙ
ТАДҚИҚОТЛАР
МАВЗУСИДАГИ
КОНФЕРЕНЦИЯ
МАТЕРИАЛЛАРИ

2020

- » Ҳуқуқий тадқиқотлар
- » Фалсафа ва ҳаёт соҳасидаги қарашлар
- » Тарих саҳифаларидағи изланишлар
- » Социология ва политологиянинг жамиятимизда тутган ўрни
- » Иқтисодиётда инновацияларнинг тутган ўрни
- » Филология фанларини ривожлантириш йўлидаги тадқиқотлар
- » Педагогика ва психология соҳаларидағи инновациялар
- » Маданият ва санъат соҳаларини ривожланиши
- » Архитектура ва дизайн йўналиши ривожланиши
- » Техника ва технология соҳасидаги инновациялар
- » Физика-математика фанлари ютуқлари
- » Биомедицина ва амалиёт соҳасидаги илмий изланишлар
- » Кимё фанлари ютуқлари
- » Биология ва экология соҳасидаги инновациялар
- » Агропроцессинг ривожланиш йўналишлари
- » Геология-минерология соҳасидаги инновациялар

conferences.uz

No 20
30 сентябрь

**"ЎЗБЕКИСТОНДА ИЛМИЙ-АМАЛИЙ ТАДҚИҚОТЛАР"
МАВЗУСИДАГИ РЕСПУБЛИКА 20-КҮП ТАРМОҚЛИ
ИЛМИЙ МАСОФАВИЙ ОНЛАЙН КОНФЕРЕНЦИЯ
МАТЕРИАЛЛАРИ
19-ҚИСМ**

**МАТЕРИАЛЫ РЕСПУБЛИКАНСКОЙ
20-МЕЖДИСЦИПЛИНАРНОЙ ДИСТАНЦИОННОЙ
ОНЛАЙН КОНФЕРЕНЦИИ НА ТЕМУ "НАУЧНО-
ПРАКТИЧЕСКИЕ ИССЛЕДОВАНИЯ В УЗБЕКИСТАНЕ"
ЧАСТЬ-19**

**MATERIALS OF THE REPUBLICAN
20-MULTIDISCIPLINARY ONLINE DISTANCE
CONFERENCE ON "SCIENTIFIC AND PRACTICAL
RESEARCH IN UZBEKISTAN"
PART-19**

ТОШКЕНТ-2020

УУК 001 (062)
КБК 72я43

"Ўзбекистонда илмий-амалий тадқиқотлар" [Тошкент; 2020]

"Ўзбекистонда илмий-амалий тадқиқотлар" мавзусидаги республика 20-кўп тармоқли илмий масофавий онлайн конференция материаллари тўплами, 30 сентябрь 2020 йил. - Тошкент: Tadqiqot, 2020. - 9 б.

Ушбу Республика-илмий онлайн конференция 2017-2021 йилларда Ўзбекистон Республикасини ривожлантиришнинг бешта устувор йўналишлари бўйича Ҳаракатлар стратегиясида кўзда тутилган вазифа - илмий изланиш ютуқларини амалиётга жорий этиши йўли билан фан соҳаларини ривожлантиришга баршиланган.

Ушбу Республика илмий конференцияси таълим соҳасида меҳнат қилиб келаётган профессор - ўқитувчи ва талаба-ўқувчилар томонидан тайёрланган илмий тезислар киритилган бўлиб, унда таълим тизимида илфор замонавий ютуқлар, натижалар, муаммолар, очимини кутаётган вазифалар ва илм-фан тараққиётининг истиқболдаги режалари таҳлил қилинган конференцияси.

Масъул муҳаррир: Файзиев Шохруд Фармонович, ю.ф.д., доцент.

1.Хуқуқий тадқиқотлар йўналиши

Профессор в.б.,ю.ф.н. Юсувалиева Раҳима (Жаҳон иқтисодиёти ва дипломатия университети)

2.Фалсафа ва ҳаёт соҳасидаги қарашлар

Доцент Норматова Дилдора Эсоналиевна(Фарғона давлат университети)

3.Тарих саҳифаларидағи изланишлар

Исмаилов Ҳусанбой Маҳаммадқосим ўғли (Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси хузуридаги Таълим сифатини назорат қилиш давлат инспекцияси)

4.Социология ва политологиянинг жамиятимизда тутган ўрни

Доцент Уринбоев Хошимжон Бунатович (Наманганд мухандислик-қурилиш институти)

5.Давлат бошқаруви

PhD Шакирова Шоҳида Юсуповна (Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси хузуридаги "Оила" илмий-амалий тадқиқот маркази)

6.Журналистика

Тошбоева Барнохон Одилжоновна(Андижон давлат университети)

7.Филология фанларини ривожлантириш йўлидаги тадқиқотлар

Самигова Умида Хамидуллаевна (Тошкент вилоят халқ таълими ходимларини қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш худудий маркази)

8.Адабиёт

PhD Абдумажида Дилдора Раҳматуллаевна (Тошкент Молия институти)

9.Иқтисодиётда инновацияларнинг тутган ўрни

Phd Воҳидова Меҳри Ҳасанова (Тошкент давлат шарқшунослик институти)

10.Педагогика ва психология соҳаларидағи инновациялар

Турсунназарова Эльвира Тахировна (Навоий вилоят халқ таълими ходимларини қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш ҳудудий маркази)

11.Жисмоний тарбия ва спорт

Усмонова Дилфузахон Иброҳимовна (Жисмоний тарбия ва спорт университети)

12.Маданият ва санъат соҳаларини ривожлантириш

Тоштемиров Отабек Абидович (Фарғона политехника институти)

13.Архитектура ва дизайн йўналиши ривожланиши

Бобоҳонов Олтибой Раҳмонович (Сурхандарё вилояти техника филиали)

14.Тасвирий санъат ва дизайн

Доцент Чарисев Турсун Хуваевич (Ўзбекистон давлат консерваторияси)

15.Мусиқа ва ҳаёт

Доцент Чарисев Турсун Хуваевич (Ўзбекистон давлат консерваторияси)

16.Техника ва технология соҳасидаги инновациялар

Доцент Нормирзаев Абдуқаюм Раҳимбердиевич (Наманган мухандислик-курилиш институти)

17.Физика-математика фанлари ютуқлари

Доцент Соҳадалиев Абдурашид Мамадалиевич (Наманган мухандислик-технология институти)

18.Биомедицина ва амалиёт соҳасидаги илмий изланишлар

Т.Ф.д., доцент Маматова Нодира Мухтаровна (Тошкент давлат стоматология институти)

19.Фармацевтика

Жалилов Фазлиддин Содиқовиҷ, фарм.ф.н., доцент, Тошкент фармацевтика институти, Дори воситаларини стандартлантириш ва сифат менежменти кафедраси мудири

20.Ветеринария

Жалилов Фазлиддин Содиқовиҷ, фарм.ф.н., доцент, Тошкент фармацевтика институти, Дори воситаларини стандартлантириш ва сифат менежменти кафедраси мудири

21.Кимё фанлари ютуқлари

Рахмонова Доно Қаххоровна (Навоий вилояти табиий фанлар методисти)

22.Биология ва экология соҳасидаги инновациялар

Йўлдошев Лазиз Толивович (Бухоро давлат университети)

23.Агропроцессинг ривожланиш йўналишлари

Доцент Сувонов Боймурод Ўралович (Тошкент ирригация ва қишлоқ хўжалигини механизациялаш мухандислари институти)

24.Геология-минерология соҳасидаги инновациялар

Phd доцент Қаҳҳоров Ўқтам Абдурахимович (Тошкент ирригация ва қишлоқ хўжалигини механизациялаш мухандислари институти)

25.География

Йўлдошев Лазиз Толивович (Бухоро давлат университети)

Тўпламга киритилган тезислардаги маълумотларнинг хаққонийлиги ва иқтибосларнинг тўғрилигига муаллифлар масъулдир.

© Муаллифлар жамоаси

© Tadqiqot.uz

PageMaker\Верстка\Сахифаловчи: Шахрам Файзиев

Контакт редакций научных журналов. tadqiqot.uz

ООО Tadqiqot, город Ташкент,
улица Амира Темура пр.1, дом-2.

Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz

Тел: (+998-94) 404-0000

Editorial staff of the journals of tadqiqot.uz

Tadqiqot LLC The city of Tashkent,
Amir Temur Street pr.1, House 2.

Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz

Phone: (+998-94) 404-0000

ФАРМАЦЕВТИКА

1. Нусратова Нозима Назрulloевна, Фозилжанова Малика Шухратджановна
“ГОДЖИ” КАПСУЛАСИНИНГ СИФАТ КҮРСАТКИЧЛАРИНИ АНИҚЛАШ 7

ФАРМАЦЕВТИКА

“ГОДЖИ” КАПСУЛАСИННИНГ СИФАТ КЎРСАТКИЧЛАРИНИ АНИҚЛАШ

*Нусратова Нозима Назруллоевна
Ассистент, Тошкент фармацевтика институти
Телефон: +998(90)9779806
malikapharmi@mail.ru*

*Фозилжанова Малика Шухратджановна
ф.ф.н., доцент, Тошкент фармацевтика институти
Телефон: +998(97)4414182
malikapharmi@mail.ru*

Аннотация. Ўсимлик хомашёларидан олинган препаратларни стандартлаштиришда замонавий фармацевтика фанларининг долзарб ва муҳим вазифаларидан ҳисобланиб, ушбу соҳа мутахассисларидан синчковлик ва тажрибаларни таҳлил қилишни талаб қиласди.

Калит сўзлар. Куруқ экстракт, Годжи меваси, капсула дори шакли, полисахаридлар, ўртacha оғирлик, технология.

Таъсир этувчи модда ва дори препаратини сифатини тасдиқлашда уларнинг сифат кўрсаткичлари ва синов усулларини меъёрий ҳужжатларда тасдиқланган бўлади. Дори воситаларини хавфсизлиги ва самарадорлигини таъминлаш учун сифат усулларидан самарали фойдаланилади.

Капсулалар сифатини назорат қилишнинг асосий кўрсаткичларига уларнинг ташқи кўриниши, ўртача масса ва ундан четланишни аниқлаш, парчаланиши, эриши, намлиги, дозанинг бир хиллиги, миқдорий таркиби ва микробиологик тозалиги кабилар киради. Годжи ўсимлиги биологик фаол моддаларга, жумладан полисахаридларга жуда бой. Мазкур ўсимлики илмий тиббиётга тадбиқ этиш учун уни ҳар томонлама (кимёвий таркиби, асосий таъсир қилувчи моддалари, чинлик ва сифат мезонларини) ўрганиш ва ундан самарали дори турини яратиш мақсадида фитокимёвий таҳлил қилинди. Бунинг учун Годжи қуруқ экстракти таркибидаги асосий биологик фаол моддалари – полисахаридлар миқдорини аниқлаш ушбу изланишни асосий мақсади қилиб белгиланди.

Полисахаридлар миқдори сувли ажратмалардан спирт билан чўқтириш усулида аниқланди. Бунинг учун Годжи қуруқ экстрактидан сувли ажратма тайёрланиб 10 дақиқа давомида 5000 айл/дақ тезликда центрифугалаб, сув билан намланган 5 қават дока солинган диаметри 6 мм бўлган шиша варонка орқали ўлчов колбасига фильтрлаб олинди. Фильтр сув билан ювилиб, ажратма ҳажмли колба белгисигача келтирилди (А эритма).

25 мл А эритмани центрифуга колбасига қуйиб, 75 мл 95% спирт кўшилди ва араплаштириб, сув хаммолида 60⁰С ҳароратда 5 дақиқа давомида қиздирилди. 30 дақиқадан сўнг араплашмани 5000 айл/дақ тезликда центрифугаланди. Чўкма устидаги суюқликни 100-105⁰С ҳароратда турғун оғирликкача келтирилган қолдиқ диаметри 40 мм ли ПОР-16 шиша фильтри орқали 13-16 кПа босимда вакуум остида фильтрланди. Чўкмали фильтрни аввал ҳавода кейин 100-105⁰C ҳароратда турғун оғирликкача қуритилди.

Мутлоқ қуруқ хом ашёга нисбатан полисахаридлар миқдорини (Х) қуидаги формула билан ҳисоблаб топилди:

$$X = \frac{(m_2 - m_1) \times 500 \times 100}{m \times 25 \times (100-W)};$$

бу ерда,

m_1 — фильтр қоғоз оғирлиги, г;
 m_2 — чўкмани фильтр қоғоз билан оғирлиги, г;
 m — маҳсулот оғирлиги, г;
 W — маҳсулот намлиги, %.

Олинган аналитик намунадаги полисахаридларнинг микдорий таҳлил натижалари жадвалда келтирилган.

Маҳсулот номи	Полисахаридлар микдори.%	Метрологик тавсиф
Годжи қуруқ экстракти	22,04 21,98 22,04 22,01 21,99	$X_{\text{ ýpt }} = 22,01$ $S^2 = 0,0007$ $S = 0,0124$ $\Delta X = 0,0771$ $\Delta X_{\text{ ýpt }} = 0,0344$ $\varepsilon = 0,3504$ $\varepsilon_{\text{ ýpt }} = 0,1567$

Жадвалдан кўриниб турибдики, Годжи қуруқ экстракти таркибидағи полисахаридлар микдори 22,01% эканлиги аниқланди.

Годжи капсуласининг сифат кўрсаткичлари ва капсулатанадиган массанинг технологик хоссалари адабиётларда келтирилган усулларда ўрганилди. Капсуланинг ташқи кўриниши, ўртача массаси ва ундан четланиши, парчаланиши XI ДФ кўрсатмасига мувофиқ текширилди.

Ташқи кўриниши. Капсуладар зарғалдоқ рангли, №0 ўлчамли желатин капсуласи. Капсула массаси тўқ жигар рангли, аниқ геометрик шаклга эга бўлмаган гранулалар.

Капсуладарнинг ўртача оғирлиги ва ундан четланиши. Ўртача оғирликни аниқлаш учун 20 та очилмаган капсула биргаликда 0,0001 г аниқликда тортилди ва ўртача оғирлиги аниқланди. Сўнг ҳар бир капсула шу аниқликда алоҳида тортилиб, ўртача оғирликдан фарки, фоиз миқдорда топилди. Кейин эҳтиётлик билан олинган 20 та капсула очилиб, ичидаги масса тўлалигача бўшатилди. Сўнгра бўш капсуладар алоҳида-алоҳида тортилди. Бунда ҳар бир капсуладаги массанинг ўртача оғирлиқдан четланиши $\pm 7,5\%$ дан ошмаслиги керак. Мустасно тариқасида текшириш учун олинган 20 та капсула намунасидан фақат 2 дона капсула ўртача оғирлиги орасидаги фарқ $\pm 15\%$ гача бўлиши мумкин. Агар 2 тадан кўп, лекин 6 тадан кам бўлган капсуладардаги масса миқдори $+7,5\%$ дан $+15\%$ гача бўлса, яна 40 та капсула (жами 60 та капсула)да тажриба ўтказилди. 60 та капсулада $+7,5\%$ дан $+15\%$ гача четланишга эга бўлган капсулар сони 6 тадан ошмади.

Хуроса. Таклиф этилган Годжи капсуласининг сифат кўрсаткичлари тегишли меъёрий хужжатлар ва XI -ДФ бўйича ўрганилди ва олинган натижалар ижобий хоссаларни намоён қилди.

Фойдаланилган адабиётлар рўйхати:

1. Промышленная технология лекарств / под ред. проф. В.И. Чуешова. В 2-х т. – X.: МТК-Книга, 2002. Т.2. -716 с.
2. Государственная фармакопея XI, вып.2. общие методы анализа.- М.:Медицина, -1990.-398 с.
3. Государственная фармакопея СССР.-ХИ изд.-М.: Медицина,1989. - Вып. 2.- 398 с.
4. Тст 42 01: 2002 Отраслевой стандарт. Стандарты качества лекарственных средств. Основные положения. Издание официальное.- Ташкент, 2002.-54с.

**"ЎЗБЕКИСТОНДА ИЛМИЙ-АМАЛИЙ ТАДҚИҚОТЛАР"
МАВЗУСИДАГИ РЕСПУБЛИКА 20-КҮП ТАРМОҚЛИ
ИЛМИЙ МАСОФАВИЙ ОНЛАЙН КОНФЕРЕНЦИЯ
МАТЕРИАЛЛАРИ**

(19-қисм)

Масъул мухаррир: Файзиев Шохруд Фармонович
Мусаҳҳиҳ: Файзиев Фарруҳ Фармонович
Саҳифаловчи: Шахрам Файзиев

Эълон қилиш муддати: 30.09.2020

Контакт редакций научных журналов. tadqiqot.uz
ООО Tadqiqot, город Ташкент,
улица Амира Темура пр.1, дом-2.
Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz
Тел: (+998-94) 404-0000

Editorial staff of the journals of tadqiqot.uz
Tadqiqot LLC The city of Tashkent,
Amir Temur Street pr.1, House 2.
Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz
Phone: (+998-94) 404-0000